

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	V
Από τον πρόλογο της πρώτης έκδοσης	VII
Διάγραμμα περιεχομένων	IX
Πίνακας περιεχομένων	XV
Συντομογραφίες	LIII
Γενική βιβλιογραφία	LIX

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

§ 1. Έννοια και σημασία του ενοχικού δικαίου	1
§ 2. Θεμελιώδεις αρχές του ενοχικού δικαίου	11

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΝΟΧΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ, ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

§ 3. Έννοια της ενοχής	27
§ 4. Πηγές των ενοχών	51
§ 5. Αντικείμενο της ενοχής	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΕΝΟΧΩΝ

§ 6. Ενοχές γένους και είδους	99
§ 7. Διαζευκτικές ενοχές	108
§ 8. Χρηματικές ενοχές	115
§ 9. Ενοχές τόκου	128
§ 10. Ενοχές αποζημίωσης (έννοια και προϋποθέσεις)	139
§ 11. Ενοχές αποζημίωσης (περιεχόμενο)	156
§ 12. Ιδιαίτερα είδη ενοχών	173

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΟΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΦΕΙΛΕΤΗ

§ 13. Τόπος και χρόνος της παροχής	183
§ 14. Καλόπιστη εκπλήρωση της παροχής.....	190
§ 15. Μερική εκπλήρωση της παροχής	205
§ 16. Υποχρέωση παροχής και αντίθετα δικαιώματα του οφειλέτη, ιδίως το δικαίωμα επισχέσεως	208

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΡΙΤΟΝ

§ 17. Εκπλήρωση από τρίτον	215
§ 18. Το δικαίωμα προσφοράς και υποκατάστασης	219

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

§ 19. Ο αρραβώνας	223
§ 20. Η ποινική ρήτρα	232
§ 21. Παροχή ασφαλειών	244

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ΑΝΩΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ, ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ

§ 22. Έννοια και μορφές ανώμαλης εξέλιξης.....	247
§ 23. Ευθύνη του οφειλέτη	252

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΩΜΑΛΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ

§ 24. Η αδυναμία παροχής.....	277
§ 25. Υπερμερία του οφειλέτη	290
§ 26. Λοιπές παραβάσεις εκ μέρους του οφειλέτη.....	302
§ 27. Υπερμερία του δανειστή	310

§ 28. Έλλειψη και ανατροπή του δικαιοπρακτικού θεμελίου 323

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΑΝΩΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΑΜΦΟΤΕΡΟΒΑΡΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

§ 29. Αδυναμία παροχής στις αμφοτεροβαρείς συμβάσεις 331
§ 30. Υπερημερία του οφειλέτη σε αμφοτεροβαρή σύμβαση 342
§ 31. Λοιπές παραβάσεις 347
§ 32. Ένσταση μη εκπλήρωσης της σύμβασης 349
§ 33. Απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών 361

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥ

§ 34. Η σύμβαση υπέρ τρίτου 371
§ 35. Η γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου 381
§ 36. Η σύμβαση σε βάρος τρίτου 394

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΝΟΧΕΣ ΜΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

§ 37. Έννοια και είδη πολυπρόσωπων ενοχών 397
§ 38. Διαιρεμένη ενοχή 402
§ 39. Παθητική ενοχή εις ολόκληρον 407
§ 40. Ενεργητική ενοχή εις ολόκληρον 424
§ 41. Αδιαίρετη ενοχή 431

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

§ 42. Εκχώρηση απαιτήσεως 437
§ 43. Αναδοχή χρέους 470
§ 44. Μεταβίβαση ενοχικής σχέσης ως συνόλου 495

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΑΠΟΣΒΕΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΙ ΑΠΟΣΒΕΣΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

§ 45. Καταβολή	501
§ 46. Δημόσια κατάθεση και μεσεγγύηση	517
§ 47. Δόση αντί καταβολής και υπόσχεση αντί ή χάριν καταβολής	528
§ 48. Άφεση χρέους και αρνητική αναγνωριστική σύμβαση	534
§ 49. Ανανέωση	537
§ 50. Συμψηφισμός	543
§ 51. Άλλοι αποσβεστικοί λόγοι	557

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

§ 52. Υπαναχώρηση από τη σύμβαση	563
§ 53. Καταγγελία της σύμβασης	580

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΟΣ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

§ 54. Η αξίωση του αδικαιολόγητου πλουτισμού	587
§ 55. Προϋποθέσεις της αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού	600
§ 56. Η αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού σε περίπτωση παρεμβολής τρίτου προσώπου	617

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

§ 57. Η ευθύνη του λήπτη	623
§ 58. Η ευθύνη του τρίτου	635

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΔΟΛΙΕΥΣΗ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΑ

§ 59. Η αδικοπρακτική ευθύνη	641
§ 60. Προϋποθέσεις της αδικοπρακτικής ευθύνης.....	653
§ 61. Περιεχόμενο της αδικοπρακτικής ευθύνης.....	669
§ 62. Θέματα της αδικοπρακτικής ευθύνης.....	681
§ 63. Αστικά αδικήματα βάσει ειδικών νόμων	721
§ 64. Ευθύνη περισσοτέρων.....	734

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

§ 65. Η ευθύνη από διακινδύνευση γενικά.....	743
§ 66. Περιπτώσεις ευθύνης από διακινδύνευση	747

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΚΑΤΑΔΟΛΙΕΥΣΗ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ

§ 67. Η αγωγή διάρρηξης	767
§ 68. Τα αποτελέσματα της διάρρηξης.....	782

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	789
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ	823

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	V
Από τον πρόλογο της πρώτης έκδοσης	VII
Διάγραμμα περιεχομένων	IX
Πίνακας περιεχομένων	XV
Συντομογραφίες	LIII
Γενική βιβλιογραφία	LIX

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

§ 1. Έννοια και σημασία του ενοχικού δικαίου	1
I. Έννοια και περιεχόμενο	2
1. Έννοια	2
2. Περιεχόμενο	3
II. Σπουδαιότητα	4
1. Για τη συναλλακτική και την οικονομική ζωή	4
2. Για τους άλλους κλάδους του δικαίου	5
III. Χαρακτηριστικά	6
1. Η δυναμικότητα	6
2. Η ενδοτικότητα	6
3. Η διεθνοποίηση	7
4. Η εναρμόνιση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	8
IV. Πηγές	9
1. Ο Αστικός Κώδικας	9
2. Ειδικοί νόμοι	9
3. Έθιμο	10
V. Καταγωγή των διατάξεων του ΑΚ και επίδραση ξένων κωδικοποιήσεων	10
1. Καταγωγή και επιδράσεις	10
2. Καινοτομίες του ελληνικού Αστικού Κώδικα	10
§ 2. Θεμελιώδεις αρχές του ενοχικού δικαίου	11
I. Έννοια και σπουδαιότητα	12
1. Έννοια	12

Πίνακας περιεχομένων

2. Σπουδαιότητα.....	12
II. Η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων	12
1. Έννοια.....	12
2. Μορφές.....	13
α) Η ελευθερία κατάρτισης συμβάσεως· β) Η ελευθερία διαμόρφωσης του περιεχομένου της σύμβασης· γ) Η ελευθερία τήρησης τύπου	
3. Νομοθετικό έρεισμα	14
4. Περιορισμοί.....	14
α) Τριτενέργεια των ατομικών δικαιωμάτων· β) Αναγκαστική σύμβαση· γ) Αναγκαστικό δίκαιο· δ) Υποβολή της δικαιοπραξίας σε τύπο· ε) Εγγενη όρια της συμβατικής ελευθερίας· στ) Γενικοί Όροι των Συναλλαγών	
III. Η αρχή της ευθύνης.....	19
1. Έννοια	19
α) Συμβατική ευθύνη· β) Αδικοπρακτική ευθύνη· γ) Ευθύνη από αδικαιολόγητο πλουτισμό	
2. Υποκειμενική ευθύνη	20
IV. Η αρχή της καλής πίστης.....	20
1. Έννοια.....	20
2. Λειτουργία	21
V. Η αρχή της προστασίας του οικονομικά ασθενέστερου.....	23
1. Η εύνοια προς τον οφειλέτη.....	23
2. Η εύνοια προς τον οικονομικά ασθενέστερο.....	23
3. Η εύνοια προς τον καταναλωτή	24

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΝΟΧΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ, ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

§ 3. Έννοια της ενοχής.....	27
I. Ενοχή και ενοχική σχέση.....	28
1. Εισαγωγικά.....	28
2. Εννοιολογικά στοιχεία	29
α) Η έννομη σχέση· β) Η παροχή· γ) Τα πρόσωπα	
3. Ενοχή υπό στενή έννοια	30
4. Ενοχή υπό ευρεία έννοια.....	30
5. Σημασία της διάκρισης	31
6. Σχέση της ενοχής με ενοχικό δικαίωμα, απαίτηση και αξίωση.....	31
α) Ενοχικό δικαίωμα· β) Απαίτηση· γ) Αξίωση	

II. Σχετικότητα της ενοχής	33
1. Έννοια της σχετικότητας.....	33
2. Διαφορές ενοχικού και εμπράγματος δικαιώματος	34
α) Εξουσία διώξεως και παρακολούθησως· β) Εξουσία προτίμησης ή αποχωρισμού· γ) Αρχή της χρονικής προτεραιότητας και αρχή της προλήψεως· δ) Αρχή του κλειστού αριθμού και αρχή του απεριορίστου	
III. Εξαιρέσεις από τη σχετικότητα της ενοχής	38
1. Εισαγωγικά.....	38
2. Εξαιρέσεις από την πρώτη εκδήλωση της σχετικότητας της ενοχής	39
α) Πλαγιαστική άσκηση δικαιωμάτων· β) Γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου· γ) Τριμερείς συμβατικές σχέσεις· δ) Καταναλωτική πίστη· ε) Συμβάσεις με προστατευτική ενέργεια υπέρ τρίτου· στ) Ζημία τρίτου από παράβαση κύριας παροχής	
3. Εξαιρέσεις από τη δεύτερη εκδήλωση της σχετικότητας της ενοχής	44
α) Ανήθικη βλάβη· β) Καταδολίευση δανειστών· γ) Συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης· δ) Εκποίηση μισθωμένου ακινήτου	
4. Κανονιστικές συμβάσεις	46
5. Εξουσιοδότηση προς ανάληψη υποχρέωσης.....	46
6. Πραγματοπαγείς ενοχές.....	46
IV. Υποχρέωση και ευθύνη	47
1. Εισαγωγικά.....	47
2. Ατελείς ενοχές	48
α) Έννοια· β) Περιπτώσεις· γ) Ρύθμιση	
3. Βάρη.....	49
4. Ευθύνη τρίτων	50
§ 4. Πηγές των ενοχών	51
I. Εισαγωγικά.....	52
II. Η σύμβαση	52
1. Έννοια και διακρίσεις.....	52
2. Συναιετικές και παραδοτικές	53
α) Συναιετική σύμβαση· β) Παραδοτική σύμβαση	
3. Ετεροβαρείς και αμφοτεροβαρείς συμβάσεις.....	54
α) Ετεροβαρής σύμβαση· β) Αμφοτεροβαρής σύμβαση· γ) Ατελώς αμφοτεροβαρής σύμβαση	
4. Επαχθείς και χαριστικές συμβάσεις	57
α) Επαχθείς συμβάσεις· β) Χαριστικές συμβάσεις· γ) Τυχηρές συμβάσεις	
5. Υποσχετικές και εκπονητικές συμβάσεις	58
α) Υποσχετικές συμβάσεις· β) Εκπονητικές συμβάσεις	
6. Ενοχικές και εμπράγματα συμβάσεις	59

α) Ενοχικές συμβάσεις· β) Εμπράγματα συμβάσεις	
7. Αιτιώδεις και αναιτιώδεις συμβάσεις	60
α) Έννοια της αιτίας· β) Επίδραση της αιτίας στο κύρος της σύμβασης	
8. Διαρκείς και πρόσκαιρες συμβάσεις	61
α) Η διάκριση· β) Ιδιαιτερότητες των διαρκών συμβάσεων	
9. Επώνυμες και ανώνυμες συμβάσεις	65
α) Επώνυμες συμβάσεις· β) Ανώνυμες συμβάσεις	
10. Μεικτές συμβάσεις	66
α) Μεικτοτυπική σύμβαση· β) Μεικτομορφική σύμβαση· γ) Ζήτημα εφαρμοστέων διατάξεων· δ) Διάκριση από τις «συνδεδεμένες» συμβάσεις	
III. Η μονομερής δικαιοπραξία	69
1. Εισαγωγικά	69
2. Ενοχές από μονομερή δικαιοπραξία	69
α) Παραχώρηση δικαιώματος εγγραφής υποθήκης· β) Διάταξη τελευταίας βούλησης· γ) Ίδρυμα· δ) Προκήρυξη· ε) Έκδοση ανώνυμου χρεογράφου	
IV. Ο νόμος ως πηγή των ενοχών	70
1. Εισαγωγικά	70
2. Αδικοπραξία	71
3. Ευθύνη από διακινδύνευση	71
4. Αδικοιολόγητος πλουτισμός	71
5. Διοίκηση αλλοτρίων	72
6. Κοινωνία	72
7. Καταδολίευση δανειστών	72
8. Πραγματοπαγείς ενοχές	73
V. Πραγματικές (de facto) συμβατικές σχέσεις	73
1. Εισαγωγικά	73
2. Δημόσια προσφορά παροχής	74
3. Διαρκείς συμβατικές σχέσεις	74
§ 5. Αντικείμενο της ενοχής	76
I. Έννοια και στοιχεία της παροχής	77
1. Εισαγωγικά	77
2. Αντικείμενο της παροχής	77
α) Περιουσιακή ή μη αξία της παροχής· β) Παροχή ως συμπεριφορά και ως αποτέλεσμα συμπεριφοράς	
3. Η υποχρέωση προς πράξη	80
4. Η υποχρέωση προς παράλειψη και η αξίωση προς παράλειψη	80
α) Αντικείμενο της παράλειψης· β) Η αξίωση προς παράλειψη	

II. Είδη της παροχής.....	83
1. Κύριες και παρεπόμενες παροχές.....	83
α) Κύρια παροχή· β) Παρεπόμενες παροχές· γ) Παρεπόμενες παροχές από την καλή πίστη	
2. Πρωτογενείς και δευτερογενείς παροχές.....	86
α) Πρωτογενείς παροχές· β) Δευτερογενείς παροχές	
3. Διαιρετή και αδιαιρετή παροχή.....	87
α) Διαιρετή παροχή· β) Αδιαιρετή παροχή	
4. Πρόσκαιρη και διαρκής παροχή.....	88
α) Πρόσκαιρη (στιγμιαία) παροχή· β) Διαρκής παροχή	
III. Η αοριστία παροχής.....	89
1. Εισαγωγικά.....	89
2. Το πεδίο εφαρμογής των ΑΚ 371-373.....	90
3. Ανάθεση προσδιορισμού της παροχής σε έναν από τους συμβαλλομένους ή σε τρίτον.....	92
α) Το κριτήριο της δίκαιης κρίσης· β) Ο προσδιορισμός της παροχής· γ) Ειδικά στις αμφοτεροβαρείς συμβάσεις	
4. Ανάθεση προσδιορισμού της παροχής στην απόλυτη κρίση ενός από τους συμβαλλομένους ή τρίτου.....	95
α) Το κριτήριο της απόλυτης κρίσης· β) Έννοια του τρίτου· γ) Έννομη συνέπεια	
5. Παροχή εντελώς αόριστη.....	97
6. Ανάθεση σε τρίτον προσδιορισμού της παροχής και διαιτησία.....	97

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΕΝΟΧΩΝ

§ 6. Ενοχές γένους και είδους.....	99
I. Έννοιες.....	100
1. Εισαγωγή.....	100
2. Ενοχή γένους.....	100
α) Έννοια· β) Ενοχή καθαρού και καταχρηστικού γένους· γ) Οριστό αντικείμενο παροχής	
3. Ενοχή είδους.....	101
II. Σχέση της διάκρισης γένους και είδους με τη διάκριση των κινητών σε αντικαταστάτα και αναντικατάστατα.....	101
1. Διάκριση με βάση τη βούληση των μερών ή τη φύση των κινητών.....	101
2. Αντικείμενο μόνο κινητά ή άλλα στοιχεία.....	102
III. Πρακτική σημασία της διάκρισης.....	102
1. Ενοχές καθαρού γένους.....	102

2. Ενοχές καταχρηστικού γένους	103
3. Ενοχές είδους.....	103
α) Ενοχή είδους από ετεροβαρή σύμβαση· β) Ενοχή είδους από αμφοτεροβαρή σύμβαση	
IV. Άρση της αοριστίας της ενοχής γένους.....	104
1. Επιλογή	104
α) Έννοια - Πρόσωπο που προβαίνει στην επιλογή· β) Νομική φύση - Νέα επιλογή· γ) Ποιότητα επιλεγόμενου αντικειμένου· δ) Η ενοχή παραμένει κατ' αρχήν ενοχή γένους	
2. Συγκέντρωση.....	105
α) Μονομερής πράξη του οφειλέτη και υπερημερία του δανειστή· β) Αποστολή του αντικειμένου μετά από αίτηση του δανειστή· γ) Συμφωνία των μερών· δ) Καταστροφή όλων των αντικειμένων του γένους πλην του οφειλομένου· ε) Εκπλήρωση της παροχής· στ) Συνέπειες συγκέντρωσης	
§ 7. Διαζευκτικές ενοχές.....	108
I. Έννοια διαζευκτικής ενοχής	108
II. Απλοποίηση της διαζευκτικής ενοχής	109
1. Έννοια.....	109
2. Τρόποι απλοποίησης.....	109
α) Με επιλογή· β) Λόγω αδυναμίας· γ) Με συμφωνία των μερών· δ) Με εκπλήρωση μιας από τις διαζευκτικά οφειλόμενες παροχές	
3. Συνέπειες απλοποίησης.....	111
III. Διάκριση από συγγενείς έννοιες	111
1. Διαζευκτική ενοχή και ενοχή γένους	111
2. Διαζευκτική ενοχή και διαζευκτική ευχέρεια.....	112
α) Ευχέρεια οφειλέτη· β) Ευχέρεια δανειστή	
3. Διαζευκτική ενοχή και διαζευκτική (ή εκλεκτική) συρροή δικαιωμάτων.....	113
§ 8. Χρηματικές ενοχές	115
I. Το χρήμα.....	116
1. Χρήμα με ευρεία έννοια.....	116
2. Χρήμα με στενή έννοια (ή νόμισμα).....	117
II. Έννοια και γνωρίσματα της χρηματικής ενοχής.....	117
1. Έννοια.....	117
2. Γνωρίσματα της χρηματικής ενοχής.....	118
III. Το ελληνικό νομισματικό σύστημα	118
1. Από τη δραχμή στο ευρώ.....	118
2. Αξία του χρήματος.....	119

α) Ονομαστική αξία· β) Πραγματική αξία· γ) Πρακτική σημασία της διάκρισης· δ) Υλική αξία	
IV. Ασφαλιστικές ρήτρες	120
1. Έννοια και περιπτώσεις.....	120
α) Ρήτρα χρυσού ή χρυσών νομισμάτων· β) Ρήτρα ξένου νομίσματος ή συναλλάγματος· γ) Ρήτρα αξίας χρυσού ή ξένου νομίσματος· δ) Τιμαριθμική ρήτρα· ε) Ρήτρα είδους ή ρήτρα αξίας είδους	
2. Νομική μεταχείριση.....	122
V. Οφειλή σε ξένο νόμισμα	122
1. Εισαγωγικά.....	122
2. Η διαζευκτική ευχέρεια του οφειλέτη (ΑΚ 291).....	123
3. Συνέπειες υπερημερίας.....	124
VI. Σύγχρονες μορφές χρήματος	125
1. Το λογιστικό χρήμα	125
2. Το πλαστικό χρήμα	125
3. Το ηλεκτρονικό χρήμα.....	126
4. Νομική φύση.....	126
§ 9. Ενοχές τόκου	128
I. Έννοια και νομική φύση του τόκου.....	128
1. Έννοια.....	128
2. Διάκριση από το επιτόκιο.....	129
3. Νομική φύση.....	129
II. Είδη τόκου και επιτοκίου.....	130
1. Δικαιοπρακτικός τόκος	130
2. Νόμιμος τόκος.....	131
α) Τόκος υπερημερίας· β) Νόμιμος τόκος με στενή έννοια	
3. Προεξοφλητικός τόκος	132
4. Τραπεζικός και εξωτραπεζικός τόκος	133
III. Ανατοκισμός.....	134
1. Ο κανόνας της ΑΚ 296 § 1	134
2. Εξαιρέσεις	135
α) Η ΑΚ 296 § 2· β) Ο τραπεζικός ανατοκισμός· γ) Απαιτήσεις μεταξύ εμπόρων και αλληλόχρεος λογαριασμός	
§ 10. Ενοχές αποζημίωσης (έννοια και προϋποθέσεις)	139
I. Έννοια, προϋποθέσεις, αρχή της πταισματικής ευθύνης	140
1. Έννοια και προϋποθέσεις.....	140
2. Σκοπός της ευθύνης προς αποζημίωση.....	141
3. Η αρχή της πταισματικής ευθύνης.....	141

II. Ζημία.....	141
1. Έννοια και είδη.....	141
α) Περιουσιακή ζημία· β) Ηθική βλάβη και ψυχική οδύνη· γ) Πρακτική σημασία της διάκρισης	
2. Η φυσική και η κανονιστική έννοια της ζημίας.....	144
III. Νόμιμος λόγος ευθύνης.....	145
1. Παράβαση προϋφιστάμενης ενοχής.....	145
2. Η αδικοπραξία.....	146
3. Πταίσμα κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων (προσυμβατικό πταίσμα).....	146
4. Η διάψευση της πίστης ότι καταρτίστηκε έγκυρη δικαιοπραξία.....	146
5. Η απευθείας ανάληψη υποχρέωσης προς αποζημίωση.....	147
6. Ο νόμος.....	147
7. Η ευθύνη από διακινδύευση.....	147
IV. Αιτιώδης συνάφεια.....	148
1. Εισαγωγικά.....	148
2. Άμεση και έμμεση ζημία.....	149
3. Η θεωρία του ισοδυναμού των όρων (condicio sine qua non).....	149
4. Η θεωρία της πρόσφορης αιτιότητας (causa adaequata).....	150
5. Η θεωρία του σκοπού του κανόνα δικαίου.....	152
6. Εφαρμογή των θεωριών με σκοπό τον περιορισμό της ευθύνης.....	152
7. Υποθετική αιτιότητα, διακοπή του αιτιώδους συνδέσμου και προδιάθεση του ζημιωθέντος.....	153
α) Υποθετική αιτιότητα· β) Διακοπή του αιτιώδους συνδέσμου· γ) Προδιάθεση του ζημιωθέντος	
8. Κοινή, σωρευτική και διαζευκτική αιτιότητα.....	154
α) Κοινή αιτιότητα· β) Σωρευτική αιτιότητα· γ) Διαζευκτική αιτιότητα	
§ 11. Ενοχές αποζημίωσης (περιεχόμενο).....	156
I. Μορφές ζημίας και έκταση αποζημίωσης.....	156
1. Μορφές ζημίας.....	156
α) Θετική και αποθετική ζημία· β) Συγκεκριμένη (ή υποκειμενική) και αφηρημένη (ή αντικειμενική) ζημία· γ) Από διαθέσεως αξία· δ) Μέλλουσα ζημία· ε) Ποινική αποζημίωση (punitive damages)	
2. Έκταση αποζημίωσης.....	160
3. Περιορισμοί της αποζημίωσης.....	160
α) Εύλογη αποζημίωση· β) Περιορισμοί από τον νόμο· γ) Συνοπολογισμός ζημίας και κέρδους· δ) Συντρέχον πταίσμα· ε) Καταστροφή παλαιού πράγματος	
II. Είδη αποζημίωσης.....	169

1. Αυτούσια και χρηματική αποζημίωση.....	169
2. Θετικό και αρνητικό διαφέρον	170
III. Ο χρόνος υπολογισμού της ζημίας.....	171
§ 12. Ιδιαίτερα είδη ενοχών	173
I. Εισαγωγή.....	173
II. Ενοχή απόδοσης δαπανών και δικαίωμα αφαιρέσεως	173
1. Δικαίωμα απόδοσης δαπανών	173
α) Προϋποθέσεις· β) Υποχρέωση για τους τόκους· γ) Εξαίρεση	
2. Δικαίωμα αφαιρέσεως.....	175
α) Προϋποθέσεις· β) Νομική φύση	
III. Ενοχή λογοδοσίας	176
1. Η αξίωση λογοδοσίας.....	176
2. Χαρακτηριστικά της αξίωσης	178
IV. Ενοχή απόδοσης ομάδας αντικειμένων	178
1. Προϋποθέσεις	178
2. Υποχρέωση εγχειρίσεως καταλόγου	179

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΟΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΦΕΙΛΕΤΗ

§ 13. Τόπος και χρόνος της παροχής	183
I. Τόπος παροχής.....	183
1. Έννοια του τόπου	183
2. Άρσιμες παροχές	184
3. Κομίσιμες παροχές.....	185
4. Πέμψιμες παροχές.....	185
5. Πρακτική σημασία του τόπου παροχής.....	186
II. Χρόνος παροχής	187
1. Έννοια του χρόνου παροχής.....	187
2. Η παραχρήμα εκπλήρωση	188
3. Προεκπλήρωση	188
4. Η νομική σημασία του χρόνου παροχής.....	189
§ 14. Καλόπιστη εκπλήρωση της παροχής	190
I. Εισαγωγή.....	191
II. Η καλή πίστη στην ΑΚ 288 ως κριτήριο συμπεριφοράς	191

1. Η έννοια της καλής πίστης στην ΑΚ 288	191
2. Η σχέση καλής πίστης και συναλλακτικών ηθών.....	192
3. Έκταση εφαρμογής της ρήτηρας	193
α) Εφαρμογή σε όλο το ιδιωτικό δίκαιο· β) Εφαρμογή στο δικονομικό και στο διοικητικό δίκαιο· γ) Εφαρμογή σε υφιστάμενη ενοχή· δ) Δέσμευση οφειλέτη και δανειστή	
4. Η ΑΚ 288 ως διάταξη αναγκαστικού δικαίου.....	195
5. Σχέση της ΑΚ 288 με τις ΑΚ 200, 281 και 388	196
α) Σχέση με την ΑΚ 200· β) Σχέση με την ΑΚ 281· γ) Σχέση με την ΑΚ 388	
III. Η εξειδίκευση της ΑΚ 288 κατά την εκπλήρωση της παροχής.....	198
1. Εισαγωγικά.....	198
2. Διεύρυνση της ενοχής.....	198
3. Τροποποίηση της ενοχής	200
4. Κατάργηση της ενοχής.....	202
5. Μετενέργεια της ενοχής	203
IV. Δικονομικά ζητήματα.....	203
§ 15. Μερική εκπλήρωση της παροχής	205
I. Ο κανόνας της ΑΚ 316.....	205
1. Έννοια και προϋποθέσεις.....	205
2. Ενδοτικό δίκαιο.....	207
II. Συνέπειες της εφαρμογής της ΑΚ 316.....	207
§ 16. Υποχρέωση παροχής και αντίθετα δικαιώματα του οφειλέτη, ιδίως το δικαίωμα επισχέσεως.....	208
I. Ενστάσεις του οφειλέτη.....	208
1. Έννοια.....	208
2. Γνήσιες και καταχρηστικές ενστάσεις	209
α) Γνήσιες ενστάσεις· β) Καταχρηστικές ενστάσεις	
II. Το δικαίωμα επισχέσεως	209
1. Έννοια.....	209
2. Προϋποθέσεις	210
α) Αντίθετες απαιτήσεις· β) Απαιτήσεις ληξιπρόθεσμες· γ) Απαιτήσεις συναφείς	
3. Αποκλεισμός του δικαιώματος επισχέσεως.....	212
4. Δικαίωμα επισχέσεως και αξίωση για δαπάνες	213
5. Αποτελέσματα της άσκησης του δικαιώματος επισχέσεως της ΑΚ 325	213

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΡΙΤΟΝ

§ 17. Εκπλήρωση από τρίτον.....	215
I. Ο κανόνας της ΑΚ 317 και οι εξαιρέσεις	215
1. Ο κανόνας	215
2. Εξαιρέσεις	215
α) Εάν ο δανειστής έχει συμφέρον στην εκπλήρωση της παροχής προσωπικά από τον οφειλέτη (ΑΚ 317)· β) Εάν ο οφειλέτης εναντιώ- νεται στην εκπλήρωση της παροχής από τον τρίτο (ΑΚ 318)	
3. Ενδοτικό δίκαιο - Καλή πίστη.....	216
II. Η έννοια του τρίτου	217
III. Συνέπειες της εκπλήρωσης από τρίτον	217
§ 18. Το δικαίωμα προσφοράς και υποκατάστασης	219
I. Η ρύθμιση της ΑΚ 319.....	219
1. Εκπλήρωση από τρίτον	219
2. Προϋποθέσεις	219
II. Το δικαίωμα του τρίτου	220
III. Υποκατάσταση.....	221

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

§ 19. Ο arraβώνας.....	223
I. Έννοια και είδη	223
1. Έννοια.....	223
2. Είδη.....	224
α) Ο arraβώνας μεταμέλειας· β) Ο επιβεβαιωτικός arraβώνας· γ) Ο αποζημιωτικός arraβώνας	
II. Προϋποθέσεις σύστασης arraβώνα	225
1. Ύπαρξη έγκυρης κύριας ενοχής	225
2. Σύμβαση arraβώνα	226
3. Δόση του arraβώνα	227
III. Έννομες συνέπειες σύστασης του arraβώνα.....	228
1. Ανώμαλη εξέλιξη κύριας ενοχής	228
2. Κατάπτωση arraβώνα	229
3. Περαιτέρω αποζημίωση	230
4. Ματαίωση κατάπτωσης	230
5. Δικαστική μείωση του υπέρμετρου arraβώνα	230

§ 20. Η ποινική ρήτρα	232
I. Έννοια και είδη	232
1. Έννοια.....	232
2. Είδη.....	233
α) Ενισχυτική ρήτρα και ρήτρα μεταμέλειας· β) Γνήσια και μη γνήσια ενισχυτική ρήτρα· γ) Ποινική ρήτρα υπέρ τρίτου	
II. Προϋποθέσεις συστάσεως ποινικής ρήτρας	234
1. Ύπαρξη έγκυρης κύριας ενοχής.....	235
2. Συνομολόγηση ποινικής ρήτρας	236
III. Κατάπτωση της ποινής και συνέπειες.....	237
1. Κατάπτωση ποινής.....	237
2. Συνέπειες της κατάπτωσης.....	238
α) Ποινική ρήτρα για την περίπτωση της μη εκπλήρωσης της παροχής· β) Ποινική ρήτρα για την περίπτωση της μη προσήκουσας ή μη έγκαιρης εκπλήρωσης της παροχής	
3. Αξίωση για την επιπλέον ζημία	239
α) Ποινική ρήτρα για την περίπτωση μη εκπλήρωσης της παροχής· β) Ποινική ρήτρα για την περίπτωση μη προσήκουσας ή μη έγκαιρης εκπλήρωσης της παροχής	
IV. Μείωση υπέρμετρης ποινής	240
1. Προϋποθέσεις	240
2. Μείωση από το δικαστήριο	242
3. Σχέση της ΑΚ 409 με συναφείς διατάξεις	242
α) Σχέση με την ΑΚ 179· β) Σχέση με την ΑΚ 281	
V. Σχέση αρραβώνα και ποινικής ρήτρας	243
1. Ομοιότητες	243
2. Διαφορές.....	243
§ 21. Παροχή ασφαλειών	244
I. Εισαγωγικά	244
II. Προσωπική ασφάλεια	244
III. Εμπράγματη ασφάλεια	245
1. Ενέχυρο σε κινητό πράγμα	245
2. Υποθήκη στην κυριότητα ή επικαρπία ακινήτου	245
3. Καταπιστευτική μεταβίβαση κυριότητας κινητού ή ακινήτου.....	245
IV. Σύγκριση ενοχικής και εμπράγματης ασφάλειας.....	246

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ΑΝΩΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ, ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ

§ 22. Έννοια και μορφές ανώμαλης εξέλιξης	247
I. Έννοια	248
II. Μορφές	248
1. Αδυναμία παροχής	248
2. Υπερημερία του οφειλέτη	249
3. Λοιπές παραβάσεις	249
4. Υπερημερία του δανειστή	250
III. Η ρύθμιση του νόμου	250
IV. Η «αθέτηση της σύμβασης» κατά τη Σύμβαση της Βιέννης για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών	251
§ 23. Ευθύνη του οφειλέτη	252
I. Η αρχή της τεκμαιρόμενης υπαιτιότητας	253
II. Έννοια και βαθμοί του πταίσματος	254
1. Έννοια	254
2. Ικανότητα προς καταλογισμό	254
α) Ανηλικότητα· β) Κωφαλαλία· γ) Έλλειψη συνείδησης των πραττομένων-ψυχική ή διανοητική διαταραχή	
3. Δόλος	256
α) Έννοια και στοιχεία· β) Μορφές	
4. Αμέλεια	258
α) Έννοια και στοιχεία· β) Βαριά και ελαφρά αμέλεια	
III. Τυχηρά και ανωτέρα βία	262
1. Τυχηρά	262
2. Ανωτέρα βία	262
IV. Ευθύνη για πταίσμα τρίτου	264
1. Εισαγωγικά	264
2. Ευθύνη για το πταίσμα του νόμιμου αντιπροσώπου	265
3. Ευθύνη για το πταίσμα του βοηθού εκπλήρωσης	265
α) Ύπαρξη ενοχικής σχέσης μεταξύ δανειστή και οφειλέτη· β) Ανάμειξη του βοηθού εκπλήρωσης με τη βούληση του οφειλέτη· γ) Υπαίτια συμπεριφορά του βοηθού εκπλήρωσης· δ) Συνάφεια με την εκπλήρωση· ε) Συνέπειες	
V. Συμφωνίες για επίταση ή μετριασμό της ευθύνης	270

1. Εισαγωγικά.....	270
2. Επίταση της ευθύνης.....	270
3. Μετριασμός της ευθύνης.....	270
α) Συμφωνία μετριασμού της ευθύνης· β) Εκ των υστέρων συμφωνία μετριασμού της ευθύνης	
4. Οι λεγόμενες απαλλακτικές ρήτρες.....	272
α) Ο κανόνας: Ακυρότητα της απαλλαγής μόνο για δόλο και βαριά αμέλεια· β) Ακυρότητα των απαλλακτικών ρητρών για ελαφρά αμέλεια· γ) Απαλλαγή από ευθύνη για πράξεις του βοηθού εκπλήρωσης	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΩΜΑΛΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ

§ 24. Η αδυναμία παροχής.....	277
I. Έννοια και μορφές της αδυναμίας.....	277
I. Έννοια.....	277
2. Μορφές.....	278
α) Φυσική αδυναμία· β) Νομική αδυναμία· γ) Ηθική αδυναμία· δ) Αντικειμενική και υποκειμενική αδυναμία· ε) Ολική και μερική αδυναμία· στ) Οικονομική αδυναμία· ζ) Αδυναμία παροχής που συνίσταται σε παράλειψη	
II. Αρχική και επιγενόμενη αδυναμία.....	282
1. Εισαγωγικά.....	282
2. Αρχική αδυναμία παροχής.....	282
α) Υπαίτια αρχική αδυναμία· β) Ανυπαίτια αρχική αδυναμία· γ) Παροχή αντίθετη σε απαγορευτική διάταξη νόμου (ΑΚ 365)	
3. Επιγενόμενη αδυναμία παροχής.....	284
α) Έννοια· β) Υπαίτια επιγενόμενη αδυναμία· γ) Μερική επιγενόμενη αδυναμία· δ) Ανυπαίτια επιγενόμενη αδυναμία	
III. Πλασματική αδυναμία παροχής.....	287
IV. Οριστική και παροδική αδυναμία.....	288
§ 25. Υπερμερία του οφειλέτη.....	290
I. Έννοια και προϋποθέσεις.....	290
1. Έννοια.....	290
2. Προϋποθέσεις.....	291
α) Ύπαρξη έγκυρης ενοχής· β) Ληξιπρόθεσμη παροχή· γ) Καθυστέρηση της παροχής· δ) Όχληση ή δήλη ημέρα· ε) Πταίσμα του οφειλέτη	
II. Έννομες συνέπειες της υπερμερίας.....	294
1. Υποχρέωση του οφειλέτη προς παροχή και αποζημίωση.....	294

α) Έκταση της υποχρέωσης του οφειλέτη· β) Μερική υπερημερία	
2. Δικαίωμα του δανειστή προς απόκρουση της παροχής.....	296
3. Υποχρέωση του οφειλέτη για τόκο υπερημερίας.....	296
4. Επίταση της ευθύνης του υπερήμερου οφειλέτη.....	297
α) Έκταση επιτάσεως της ευθύνης· β) Συνέπειες	
5. Άρση της υπερημερίας του οφειλέτη.....	298
III. Ανυπαίτια καθυστέρηση.....	299
1. Οφειλή παροχής.....	299
2. Τόκοι επιδικίας σε περίπτωση χρηματικής οφειλής.....	299
3. Αδυναμία απόδοσης πράγματος κατ' είδος ορισμένου κατά την επιδικία.....	301
§ 26. Λοιπές παραβάσεις εκ μέρους του οφειλέτη.....	302
I. Έννοια.....	302
II. Περιπτώσεις.....	304
1. Εισαγωγικά.....	304
2. Μη προσήκουσα εκπλήρωση-Διάκρισή της από τη μη εκπλήρωση.....	304
3. Άρνηση εκπλήρωσεως.....	305
4. Αθέτηση παρεπόμενης υποχρέωσης.....	306
5. Παράβαση διαρκούς υποχρέωσης για παράλειψη.....	306
6. Ειδικές ρυθμίσεις.....	307
III. Συνέπειες.....	307
1. Ευθύνη του οφειλέτη.....	307
2. Προϋποθέσεις της ευθύνης.....	308
α) Ύπαρξη ενοχικής σχέσης· β) Παραβίαση των υποχρεώσεων του οφειλέτη	
IV. Ενστάσεις του οφειλέτη.....	308
1. Έλλειψη υπαιτιότητας.....	308
2. Παραγραφή.....	308
3. Παραβίαση της σύμβασης από τον δανειστή.....	309
§ 27. Υπερημερία του δανειστή.....	310
I. Έννοια.....	310
1. Ορισμός.....	310
2. Σύγκριση προς την υπερημερία οφειλέτη.....	311
3. Οριακές περιπτώσεις αδυναμίας παροχής και υπερημερίας δανειστή.....	312
II. Προϋποθέσεις.....	313
1. Προσφορά της παροχής από τον οφειλέτη.....	313
2. Προσφορά πραγματική (ΑΚ 349 § 2).....	315
3. Προσφορά προσήκουσα (ΑΚ 349 § 2).....	316
4. Παροχή δυνατή.....	316

5. Μη αποδοχή της προσφερόμενης παροχής από τον δανειστή (ΑΚ 349).....	317
III. Συνέπειες	318
1. Μείωση της ευθύνης του οφειλέτη.....	318
α) Ευθύνη μόνο για δόλο και βαριά αμέλεια· β) Ευθύνη για τόκους· γ) Ευθύνη για ωφελήματα	
2. Υποχρέωση του δανειστή προς αποζημίωση	319
3. Δικαιώματα του οφειλέτη.....	320
IV. Άρση υπερημερίας δανειστή	321
1. Με δήλωση αποδοχής του δανειστή	321
2. Με συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων	321
3. Με απόσβεση της ενοχής.....	322
§ 28. Έλλειψη και ανατροπή του δικαιοπρακτικού θεμελίου.....	323
I. Το πρόβλημα.....	323
II. Το δικαιοπρακτικό θεμέλιο	324
1. Έννοια.....	324
2. Διάκριση από τη διμερή πλάνη.....	325
3. Διάκριση από την πλάνη ως προς τα παραγωγικά αίτια	326
4. Η διάκριση από τις περιπτώσεις επίτευξης ή ματαίωσης του σκοπού της ενοχής.....	327
III. Συνέπειες της έλλειψης ή της ανατροπής	327
1. Η έλλειψη του δικαιοπρακτικού θεμελίου.....	327
2. Η ανατροπή του δικαιοπρακτικού θεμελίου	328

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΑΝΩΜΑΛΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΑΜΦΟΤΕΡΟΒΑΡΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

§ 29. Αδυναμία παροχής στις αμφοτεροβαρείς συμβάσεις	331
I. Εισαγωγή.....	332
II. Η σχέση των ΑΚ 335 επ. προς τις ΑΚ 380 επ.....	332
III. Αδυναμία παροχής.....	333
1. Εισαγωγικά.....	333
2. Ανυπαίτια αδυναμία παροχής.....	333
α) Κανόνας της κοινής απαλλαγής· β) Κίνδυνος αντιπαροχής· γ) Μερική αδυναμία· δ) Αξίωση περιελθόντος· ε) Αδύνατη μια μόνο παροχή	
3. Αδυναμία παροχής από υπαιτιότητα του δανειστή.....	336
α) Η ρύθμιση· β) Κίνδυνος αντιπαροχής· γ) Μερική αδυναμία	
4. Ανυπαίτια αδυναμία του οφειλέτη κατά τη διάρκεια της υπερημερίας του δανειστή	337
5. Αδυναμία παροχής από υπαιτιότητα του οφειλέτη	338

α) Κοινή απαλλαγή (ΑΚ 380)· β) Αποζημίωση· γ) Υπαναχώρηση· δ) Άσκηση των δικαιωμάτων· ε) Μερική αδυναμία· στ) Εκπλήρωση τμηματικών παροχών

§ 30. Υπερημερία του οφειλέτη σε αμφοτεροβαρή σύμβαση	342
I. Δικαιώματα δανειστή	342
II. Εύλογη προθεσμία εκπλήρωσης	343
III. Εκπλήρωση της παροχής εντός της προθεσμίας	344
1. Ολική	344
2. Μερική	344
IV. Άπρακτη παρέλευση προθεσμίας	345
1. Αποζημίωση ή υπαναχώρηση	345
2. Σύμβαση κάλυψης	345
§ 31. Λοιπές παραβάσεις	347
I. Το κενό και η πλήρωσή του	347
II. Η πλημμελής εκπλήρωση μέρους των διαδοχικών τμηματικών παροχών	348
§ 32. Ένσταση μη εκπλήρωσης της σύμβασης	349
I. Έννοια και νομική φύση	349
1. Έννοια	349
2. Νομική φύση	350
α) Ένσταση· β) Ένσταση αναβλητική· γ) Ένσταση γνήσια	
II. Προϋποθέσεις	352
1. Ύπαρξη έγκυρης αμφοτεροβαρούς σύμβασης	352
2. Απαίτηση της παροχής	353
3. Μη εκπλήρωση της αντιπαροχής	353
α) Μη εκπλήρωση ή μη προσφορά της αντιπαροχής· β) Μη προσήκουσα εκπλήρωση ή προσφορά της αντιπαροχής	
4. Ανυπαρξία υποχρέωσης προεκπλήρωσης	355
III. Άσκηση, αποτελέσματα, απόκρουση	356
1. Τρόποι ασκήσεως	356
2. Καταδίκη με τον όρο ταυτόχρονης εκπλήρωσης	357
3. Η ένσταση σε περίπτωση εκχωρήσεως	357
4. Η ένσταση σε περίπτωση περισσότερων δανειστών	357
5. Απόκρουση της ενστάσεως	358
IV. Η υποχρέωση προεκπλήρωσης - Ένσταση ελλείψεως ασφάλειας (ΑΚ 377)	359
1. Υποχρέωση σε προεκπλήρωση	359
2. Ένσταση ελλείψεως ασφάλειας	359

§ 33. Απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών	361
I. Εισαγωγή.....	361
II. Προϋποθέσεις λύσης ή αναθεώρησης της σύμβασης	363
1. Αμφοτεροβαρής σύμβαση	363
2. Μεταβολή των συνθηκών	363
3. Μεταβολή μετά τη σύναψη της σύμβασης	365
4. Λόγοι μεταβολής έκτακτοι και απρόβλεπτοι	365
5. Παροχή υπέρμετρα επαχθής	366
6. Η σύμβαση να μην έχει ακόμη εκτελεσθεί.....	367
III. Συνέπειες	367
1. Δικαιώματα του οφειλέτη της υπέρμετρα επαχθούς παροχής.....	367
2. Παραίτηση από τα δικαιώματα της ΑΚ 388	368

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥ

§ 34. Η σύμβαση υπέρ τρίτου.....	371
I. Έννοια και είδη σύμβασης υπέρ τρίτου.....	372
1. Έννοια.....	372
2. Είδη.....	373
α) Μη γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου· β) Γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου	
II. Σχέσεις των μερών	374
1. Σχέση υποσχεθέντος - δέκτη της υπόσχεσης	374
2. Σχέση υποσχεθέντος - τρίτου	375
3. Σχέση δέκτη της υπόσχεσης - τρίτου.....	376
III. Πρακτική χρησιμότητα και συγγενείς έννοιες.....	376
1. Πρακτική χρησιμότητα	376
2. Συγγενείς έννοιες	377
α) Αντιπροσώπευση· β) Σύμβαση με προστατευτική ενέργεια υπέρ τρίτου	
IV. Η εκποιητική σύμβαση υπέρ τρίτου και ο χαρακτήρας των ΑΚ 410-414	379
1. Η εκποιητική σύμβαση υπέρ τρίτου.....	379
2. Ο χαρακτήρας των ΑΚ 410-414.....	380
§ 35. Η γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου	381
I. Προϋπόθεση ύπαρξης.....	382
1. Εισαγωγικά.....	382

2. Η βούληση των συμβαλλομένων	382
3. Η φύση και ο σκοπός της σύμβασης.....	383
4. Γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου απευθείας από τον νόμο.....	384
II. Το πρόσωπο του τρίτου	384
III. Το δικαίωμα του τρίτου	385
1. Νομική φύση.....	385
2. Χρόνος γέννησης	385
3. Παράλληλο ή αποκλειστικό δικαίωμα	386
4. Περιεχόμενο του δικαιώματος	386
5. Ανάκληση του δικαιώματος	387
α) Εισαγωγικά· β) Η δήλωση άσκησης του δικαιώματος· γ) Η ανάκληση του δικαιώματος	
6. Αποποίηση του δικαιώματος	388
IV. Οι ενστάσεις του υποσχεθέντος κατά του τρίτου	389
1. Ενστάσεις από τη σύμβαση	389
2. Προσωπικές ενστάσεις του υποσχεθέντος κατά του τρίτου.....	390
V. Η ανώμαλη εξέλιξη της σύμβασης.....	390
1. Από την πλευρά του υποσχεθέντος.....	390
2. Από την πλευρά του δέκτη της υπόσχεσης	392
§ 36. Η σύμβαση σε βάρος τρίτου	394
I. Εισαγωγικά.....	394
II. Η ρύθμιση της ΑΚ 415.....	395
1. Είδος ρυθμιζόμενης σύμβασης.....	395
2. Συγγενείς έννοιες	395
α) Αντιπροσώπευση· β) Εγγύηση	
3. Προϋποθέσεις της σύμβασης	396
4. Έννομες συνέπειες.....	396

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΝΟΧΕΣ ΜΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

§ 37. Έννοια και είδη πολυπρόσωπων ενοχών	397
I. Η πολυπρόσωπη ενοχή	397
II. Είδη πολυπρόσωπων ενοχών.....	398
1. Ρυθμιζόμενες μορφές.....	398
2. Κοινή ενοχή	398
α) Κοινή απαίτηση· β) Κοινή οφειλή	
3. Άλλες μορφές πολυπρόσωπης ενοχής	399
α) «Ενοχή συνημμένης χειρός»· β) Joint obligation	

4. Η φύση των ΑΚ 480-495.....	400
III. Η ενότητα της βασικής ενοχικής σχέσης.....	400
§ 38. Διαιρεμένη ενοχή.....	402
I. Έννοια και προϋπόθεση ισχύος.....	402
1. Έννοια.....	402
2. Προϋπόθεση ισχύος.....	403
II. Νομική φύση και έννομες συνέπειες	403
1. Νομική φύση.....	403
2. Έννομες συνέπειες.....	404
α) Κατάτμηση παροχής· β) Αυτοτέλεια επιμέρους ενοχών	
III. Οι ερμηνευτικοί κανόνες της ΑΚ 480	405
1. Πρώτος ερμηνευτικός κανόνας.....	405
2. Δεύτερος ερμηνευτικός κανόνας	406
§ 39. Παθητική ενοχή εις ολόκληρον.....	407
I. Έννοια, νομική φύση και πρακτική χρησιμότητα.....	408
1. Έννοια.....	408
2. Νομική φύση.....	408
3. Πρακτική χρησιμότητα	408
II. Προϋποθέσεις.....	409
1. Γενεσιουργός λόγος.....	409
α) Δικαιοπραξία· β) Νόμος	
2. Ταυτότητα παροχής.....	410
3. Ισοτιμία υποχρεώσεων.....	411
III. Οι σχέσεις μεταξύ δανειστή και συνοφειλετών	412
1. Εισαγωγικά.....	412
2. Δικαιώματα δανειστή.....	412
α) Δικαίωμα για επιλογή οφειλέτη· β) Εκπλήρωση της παροχής μόνο μια φορά	
3. Γεγονότα που ενεργούν αντικειμενικά	414
α) Η καταβολή· β) Η δόση και η υπόσχεση αντί καταβολής, η δημόσια κατάθεση, η ανανέωση και ο συμψηφισμός· γ) Η άφεση χρέους και η παροχή προθεσμίας· δ) Η υπερημερία του δανειστή· ε) Άλλα γεγονότα	
4. Γεγονότα που ενεργούν υποκειμενικά.....	416
α) Εισαγωγικά· β) Η όχληση και η καταγγελία· γ) Η υπερημερία και το πταίσμα του συνοφειλέτη· δ) Η αδυναμία παροχής· ε) Η παραγραφή, η διακοπή και η αναστολή της· στ) Σύγχυση· ζ) Το δεδicatedμένο· η) Άλλα γεγονότα	
IV. Οι σχέσεις των συνοφειλετών μεταξύ τους - Το δικαίωμα αναγωγής.....	419

1. Έννοια και δικαιολόγηση δικαιώματος αναγωγής	419
2. Δικαίωμα αναγωγής και εσωτερική σχέση.....	419
3. Προϋποθέσεις και χρόνος άσκησης δικαιώματος αναγωγής.....	420
α) Αναγωγή εκ των προτέρων· β) Αναγωγή εκ των υστέρων	
4. Αναλογία ευθύνης κάθε συνοφειλέτη - Διαιρεμένη ενοχή	421
5. Αναπληρωτική αναγωγή	422
6. Υποκατάσταση στα δικαιώματα του δανειστή	422
7. Ενδοτικό δίκαιο.....	423
§ 40. Ενεργητική ενοχή εις ολόκληρον.....	424
I. Έννοια, νομική φύση και πρακτική χρησιμότητα.....	424
1. Έννοια.....	424
2. Νομική φύση.....	425
3. Πρακτική χρησιμότητα	425
II. Προϋποθέσεις.....	425
1. Γενεσιουργός λόγος.....	425
α) Δικαιοπραξία· β) Νόμος	
2. Ταυτότητα παροχής.....	426
III. Οι σχέσεις μεταξύ συνδανειστών και οφειλέτη	426
1. Δικαιώματα οφειλέτη.....	426
α) Δικαίωμα για επιλογή δανειστή· β) Εκπλήρωση της παροχής	
2. Γεγονότα που ενεργούν αντικειμενικά	427
3. Γεγονότα που ενεργούν υποκειμενικά.....	428
IV. Οι σχέσεις των συνδανειστών μεταξύ τους - Το δικαίωμα αναγωγής.....	429
1. Έννοια.....	429
2. Δικαίωμα αναγωγής και εσωτερική σχέση.....	429
3. Προϋποθέσεις - Χρόνος άσκησης δικαιώματος αναγωγής.....	429
4. Αναλογία κάθε συνδανειστή στην παροχή - Διαιρεμένη ενοχή.....	430
§ 41. Αδιαίρετη ενοχή	431
I. Έννοια και μορφές.....	431
1. Έννοια.....	431
2. Μορφές.....	432
II. Απαιτήση παροχής προς όλους από κοινού	433
1. Έννοια.....	433
2. Περιπτώσεις	434
III. Περισσότεροι οφειλέτες αδιαίρετης παροχής	435
1. Ενοχή εις ολόκληρον.....	435
2. Τροπή αδιαίρετης παροχής σε διαιρετή	435
3. Αδυναμία παροχής σε περίπτωση αδιαίρετης παροχής.....	436

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

§ 42. Εκχώρηση απαιτήσεως.....	437
I. Έννοια και συγγενείς περιπτώσεις.....	438
1. Έννοια.....	438
2. Συγγενείς περιπτώσεις	439
α) Εκχώρηση εκ του νόμου· β) Εκ του νόμου υποχρέωση για εκχώρηση· γ) Υπεισέλευση στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις· δ) Εξουσιοδότηση προς είσπραξη· ε) Σύμβαση Factoring	
II. Προϋποθέσεις.....	441
1. Απαίτηση.....	441
α) Εισαγωγικά· β) Καθολική εκχώρηση· γ) Μελλοντικές απαιτήσεις· δ) Απαιτήσεις υπό αναβλητική αίρεση ή προθεσμία	
2. Σύμβαση μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα.....	445
α) Σύμβαση εκπονητική· β) Σύμβαση αναιτιώδης· γ) Σύμβαση άτυπη	
3. Εκχωρητό της απαίτησης.....	447
α) Ανεκχώρητο από τον νόμο· β) Ανεκχώρητο από δικαστική απόφαση· γ) Ανεκχώρητο προσωποπαγών απαιτήσεων· δ) Συμφωνία για το ανεκχώρητο	
4. Αναγγελία.....	450
α) Σημασία της αναγγελίας· β) Η κατάσταση πριν από την αναγγελία· γ) Τρόπος άσκησης	
III. Συνέπειες.....	454
1. Ειδική διαδοχή	454
2. Συμμεταβίβαση παρεπόμενων δικαιωμάτων	454
α) Εισαγωγικά· β) Παρεπόμενα δικαιώματα· γ) Προνόμια	
3. Σχέσεις εκχωρητή-οφειλέτη.....	457
4. Σχέσεις εκδοχέα-οφειλέτη	457
α) Υποχρεώσεις οφειλέτη· β) Επιτρεπόμενες ενστάσεις· γ) Ειδικά ο συμφηφισμός με ανταπαίτηση κατά του εκχωρητή· δ) Ενδοτικό δίκαιο	
5. Σχέσεις εκχωρητή-εκδοχέα	462
α) Υποχρεώσεις εκχωρητή· β) Ευθύνη εκχωρητή	
IV. Καταπιστευτική εκχώρηση.....	464
1. Έννοια και επιτρεπτό	464
2. Εξασφαλιστική εκχώρηση.....	465
3. Εκχώρηση προς είσπραξη	466
V. Μεταβίβαση άλλων δικαιωμάτων.....	467
1. Η ρύθμιση της ΑΚ 470	467
2. Ειδικές ρυθμίσεις.....	467

- α) Εμπράγματα δικαιώματα· β) Οικογενειακά δικαιώματα· γ) Ιδιότητα μέλους νομικού προσώπου· δ) Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας· ε) Διαπλαστικά δικαιώματα

§ 43. Αναδοχή χρέους.....	470
I. Εισαγωγικά.....	471
1. Έννοια.....	471
2. Είδη.....	471
3. Αναδοχή εκ του νόμου.....	472
II. Στερητική αναδοχή χρέους.....	472
1. Έννοια.....	472
2. Σύμβαση αναδοχής.....	472
3. Αντικείμενο.....	473
4. Νομική φύση.....	473
α) Εκπιοιητική και υποσχετική σύμβαση· β) Αναιτιώδης σύμβαση	
5. Συνέπειες.....	474
α) Κύρια οφειλή· β) Παρεπόμενα δικαιώματα· γ) Ασφάλειες και προνόμια	
6. Ενστάσεις του αναδοχέα.....	476
α) Ενστάσεις από τη σχέση δανειστή-παλαιού οφειλέτη· β) Ενστάσεις από τη σύμβαση αναδοχής και τις λοιπές έννομες σχέσεις δανειστή-αναδοχέα· γ) Μη επιτρεπόμενες ενστάσεις	
III. Κτήση ενυπόθηκου ακινήτου (ΑΚ 476).....	478
1. Εισαγωγικά.....	478
2. Προϋποθέσεις.....	479
α) Εκποίηση ενυπόθηκου ακινήτου με σύμβαση· β) Συμφωνία για καταβολή του χρέους από τον αποκτώντα· γ) Ανακοίνωση στον δανειστή· δ) Παρέλευση εξάμηνης προθεσμίας χωρίς απόκρουση από τον δανειστή της αλλαγής του προσώπου του οφειλέτη	
3. Συνέπειες.....	480
IV. Σωρευτική αναδοχή χρέους.....	481
1. Έννοια και σύσταση.....	481
2. Νομική φύση.....	482
3. Συνέπειες.....	482
α) Περιεχόμενο και έκταση της ευθύνης του αναδοχέα· β) Ασφάλειες και προνόμια· γ) Σχέση μεταξύ των συνοφειλετών	
4. Διάκριση από εγγύηση.....	484
V. Υπόσχεση ελευθερώσεως (ΑΚ 478).....	485
1. Έννοια και φύση.....	485
2. Συνέπειες.....	485

VI. Μεταβίβαση περιουσίας ή επιχείρησης (ΑΚ 479).....	487
1. Εισαγωγικά.....	487
2. Προϋποθέσεις	487
α) Μεταβίβαση περιουσίας ή επιχείρησης· β) Γνώση του αποκτώντος·	
γ) Χρέη που ανήκουν στην περιουσία ή την επιχείρηση	
3. Συνέπειες.....	491
α) Σωρευτική αναδοχή· β) Ειδικότερα η ευθύνη του αποκτώντος· γ) Σχε- τική ακυρότητα αντίθετων συμφωνιών	
§ 44. Μεταβίβαση ενοχικής σχέσης ως συνόλου.....	495
I. Εισαγωγικά	495
1. Θέση του προβλήματος.....	495
2. Ρύθμιση ειδικών περιπτώσεων	496
II. Μεταβίβαση ενοχικής σχέσης ως συνόλου με σύμβαση	497
1. Συνδυασμός εκχώρησης-αναδοχής χρέους.....	497
2. Ενιαία δικαιοπραξία.....	497
3. Συνέπειες.....	498
4. Σωρευτική μεταβίβαση ενοχικής σχέσης.....	499

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΑΠΟΣΒΕΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΙ ΑΠΟΣΒΕΣΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

§ 45. Καταβολή.....	501
I. Έννοια - Νομική φύση.....	502
1. Έννοια.....	502
2. Νομική φύση.....	502
II. Προϋποθέσεις.....	503
1. Πρόσωπα που διενεργούν την καταβολή.....	503
α) Οφειλέτης· β) Τρίτος	
2. Πρόσωπα προς τα οποία γίνεται η καταβολή	504
α) Δανειστής ή οριζόμενο πρόσωπο· β) Ωφέλεια του δανειστή· γ) Κα- τοχή εξοφλητικής απόδειξης	
3. Προσήκουσα καταβολή.....	507
α) Προϋποθέσεις· β) Βάρος απόδειξης	
III. Καταβολή που δεν καλύπτει το σύνολο ομοειδών χρεών	511
1. Εισαγωγικά	511
2. Δικαίωμα επιλογής του οφειλέτη	512

3. Καταλογισμός κατά τη σειρά του νόμου.....	512
4. Οφειλή κεφαλαίου, τόκου και εξόδων.....	513
IV. Υποχρέωση δανειστή για απόδοση εγγράφων	514
1. Απόδοση έγγραφης εξοφλητικής απόδειξης.....	514
2. Απόδοση του χρεωστικού εγγράφου	515
§ 46. Δημόσια κατάθεση και μεσεγγύηση	517
I. Δημόσια κατάθεση.....	517
1. Έννοια και φύση	517
2. Προϋποθέσεις	518
α) Νόμιμη αιτία κατάθεσης· β) Αντικείμενο δεκτικό κατάθεσης· γ) Συνδρομή των όρων της έγκυρης καταβολής	
3. Διαδικασία κατάθεσης.....	520
α) Τόπος-Εξοδα· β) Οφειλή αντιπαροχής του δανειστή· γ) Γνωστοποίηση προς τον δανειστή	
4. Αποτελέσματα της κατάθεσης.....	521
α) Απόσβεση της ενοχής· β) Κίνδυνος· γ) Δικαιώματα του δανειστή· δ) Δικαιώματα του οφειλέτη	
5. Οφειλή κινητού πράγματος μη δεκτικού κατάθεσης.....	523
α) Εισαγωγικά· β) Προϋποθέσεις· γ) Τρόπος πώλησης· δ) Κατάθεση του εκπλειστηριάσματος ή του τιμήματος	
II. Μεσεγγύηση.....	525
1. Έννοια και φύση	525
2. Προϋποθέσεις	525
α) Υποχρέωση για απόδοση ακινήτου· β) Νόμιμος λόγος μεσεγγύησης· γ) Προηγούμενη ειδοποίηση του δανειστή	
3. Διαδικασία διορισμού μεσεγγυούχου	526
4. Αποτελέσματα.....	527
α) Απόσβεση της ενοχής· β) Δικαιώματα του οφειλέτη	
§ 47. Δόση αντί καταβολής και υπόσχεση αντί ή χάριν καταβολής.....	528
I. Δόση αντί καταβολής.....	528
1. Έννοια.....	528
2. Νομική φύση.....	529
3. Έννομες συνέπειες.....	529
II. Υπόσχεση αντί ή χάριν καταβολής.....	530
1. Υπόσχεση αντί καταβολής	530
2. Νομική φύση.....	530
3. Διαφορά από τη δόση αντί καταβολής.....	531
4. Υπόσχεση χάριν καταβολής.....	531

§ 48. Άφηση χρέους και αρνητική αναγνωριστική σύμβαση	534
I. Άφηση χρέους	534
1. Έννοια.....	534
2. Νομική φύση.....	535
α) Σύμβαση εκποιητική· β) Σύμβαση ανατιμώδης· γ) Σύμβαση άτυπη	
3. Έννομη συνέπεια.....	536
II. Αρνητική αναγνωριστική σύμβαση	536
§ 49. Ανανέωση	537
I. Έννοια και πρακτική αξία.....	537
1. Έννοια.....	537
2. Πρακτική αξία.....	539
II. Προϋποθέσεις.....	539
1. Σύμβαση ανανέωσης.....	539
2. Ύπαρξη παλαιάς ενοχής	540
3. Δημιουργία νέας ενοχής.....	540
4. Σαφής πρόθεση ανανέωσης.....	541
III. Έννομες συνέπειες	541
1. Απόσβεση της παλαιάς ενοχής	541
2. Τύχη παρεπόμενων δικαιωμάτων και ασφαλειών.....	542
§ 50. Συμφηφισμός	543
I. Έννοια, δικαιολογία και είδη.....	543
1. Έννοια και δικαιολογία	543
2. Είδη.....	544
α) Εκούσιος· β) Μονομερής	
II. Προϋποθέσεις μονομερούς συμφηφισμού	545
1. Εισαγωγικά.....	545
2. Αμοιβαιότητα των απαιτήσεων.....	546
3. Ομοειδές των απαιτήσεων.....	548
4. Έγκυρες, νομικώς τέλειες και ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις.....	548
α) Έγκυρες απαιτήσεις· β) Νομικώς τέλειες απαιτήσεις· γ) Ληξι- πρόθεσμες απαιτήσεις	
5. Επιτρεπτό του συμφηφισμού	550
III. Άσκηση δικαιώματος (μονομερούς) συμφηφισμού	552
1. Πρόταση συμφηφισμού	552
2. Εξώδικος και δικαστικός συμφηφισμός.....	554
IV. Αποτελέσματα μονομερούς συμφηφισμού.....	555
1. Απόσβεση απαιτήσεων.....	555
2. Αναδρομική ενέργεια	555

V. Συμψηφισμός σε περίπτωση περισσότερων χρεών	556
§ 51. Άλλοι αποσβεστικοί λόγοι.....	557
I. Σύγχυση	557
1. Έννοια.....	557
2. Έννομες συνέπειες.....	557
α) Απόσβεση· β) Δικαιώματα-συμφέροντα τρίτων	
3. Αναβίωση της ενοχής	558
4. Απόσβεση εμπράγματων δικαιωμάτων	559
II. Ματαίωση ή επίτευξη με άλλο τρόπο του σκοπού της ενοχής	559
1. Έννοια ματαίωσης ή επίτευξης.....	559
2. Συρροή επικερδών αιτιών	560
III. Θάνατος του δανειστή ή του οφειλέτη	561
IV. Αντίθετη συμφωνία.....	561
V. Αποδυνάμωση	561
VI. Άλλοι λόγοι	562

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

§ 52. Υπαναχώρηση από τη σύμβαση	563
I. Έννοια, είδη και πεδίο εφαρμογής	564
1. Έννοια.....	564
2. Είδη.....	564
α) Συμβατική υπαναχώρηση· β) Νόμιμη υπαναχώρηση	
3. Πεδίο εφαρμογής.....	565
II. Άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης	566
III. Αποκλεισμός και απόσβεση του δικαιώματος υπαναχώρησης.....	567
1. Αποκλεισμός.....	567
2. Απόσβεση	569
IV. Αποτελέσματα της υπαναχώρησης.....	570
1. Εισαγωγικά.....	570
2. Η λύση της ενοχικής σχέσης.....	571
3. Η κατάσταση μετά την άσκηση της υπαναχώρησης.....	572
α) Απόσβεση υποχρεώσεων παροχής· β) Υποχρέωση απόδοσης παροχών· γ) Αποζημίωση	
4. Ματαίωση της υπαναχώρησης που ασκήθηκε	575
V. Ειδικά θέματα της συμβατικής υπαναχώρησης (ΑΚ 397-401).....	575
1. Υπαναχώρηση στην περίπτωση μη εκτέλεσης της σύμβασης	575
2. Υπαναχώρηση έναντι καταβολής ποινής.....	576

3. Ρήτρα εκπτώσεως.....	577
4. Ρήτρα κράτησης της παροχής.....	577
5. Υπαναχώρηση στις συμβάσεις ακριβόχρονης εκτέλεσης.....	578
§ 53. Καταγγελία της σύμβασης.....	580
I. Έννοια, φύση και ρύθμιση.....	580
1. Έννοια.....	580
2. Φύση.....	581
3. Ρύθμιση.....	581
II. Είδη.....	581
1. Συμβατική - νόμιμη.....	581
α) Συμβατική· β) Νόμιμη	
2. Τακτική - έκτακτη.....	581
α) Τακτική· β) Έκτακτη	
3. Τροποποιητική καταγγελία.....	584
III. Άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας.....	584
IV. Αποτελέσματα καταγγελίας.....	585
1. Λύση σύμβασης.....	585
2. Απόσβεση υποχρεώσεων.....	586
3. Αποζημίωση.....	586

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΟΣ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

§ 54. Η αξίωση του αδικαιολόγητου πλουτισμού.....	587
I. Έννοια και δικαιολογία.....	588
1. Έννοια.....	588
2. Δικαιολογία.....	588
II. Σχέση αδικαιολόγητου πλουτισμού και αποζημίωσης.....	589
1. Ως προς το αντικείμενό της.....	589
2. Ως προς τις προϋποθέσεις γέννησης.....	589
III. Χαρακτηριστικά της αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού.....	590
1. Το ενιαίο της αξίωσης.....	590
2. Ο ενοχικός χαρακτήρας της αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού.....	591
3. Επικουρικότητα ή όχι της αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού.....	592
IV. Παραγραφή της αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού.....	594
V. Παραπομπές στις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού.....	594

VI. Συγκριτική επισκόπηση της αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού	595
1. Εισαγωγικά.....	595
2. Γερμανική οικογένεια.....	595
α) Γερμανικό δίκαιο· β) Ελβετικό δίκαιο	
3. Ρωμανική οικογένεια	596
4. Αγγλοαμερικανική οικογένεια	597
α) Αγγλικό δίκαιο· β) Αμερικανικό δίκαιο	
§ 55. Προϋποθέσεις της αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού.....	600
I. Εισαγωγικά.....	600
II. Πλουτισμός του υποχρέου	601
1. Έννοια.....	601
2. Σωζόμενος πλουτισμός.....	601
3. Πραγματικός πλουτισμός.....	602
4. Συγκεκριμένος πλουτισμός	602
5. Επιβαλλόμενος πλουτισμός.....	602
III. Από την περιουσία ή με ζημία του δικαιούχου	603
1. «Όποιος έγινε πλουσιότερος...από την περιουσία άλλου»	603
2. «Όποιος έγινε πλουσιότερος ... με ζημία άλλου»	604
3. Σύγκρουση κριτηρίων	604
IV. Αιτιώδης συνάφεια - Το ζήτημα της αμεσότητας.....	605
1. Αιτιώδης συνάφεια	605
2. Αμεσότητα	605
V. Έλλειψη νόμιμης αιτίας.....	608
1. Έννοια αιτίας.....	608
2. Πηγές νόμιμων αιτιών.....	608
α) Η βούληση του δότη· β) Το αντάλλαγμα που προσφέρει ο πλουτή-	
σας για την απόκτηση του πλουτισμού· γ) Η βούληση του νομοθέτη	
3. Περιπτώσεις έλλειψης νόμιμης αιτίας.....	612
α) Σε περίπτωση παροχής αχρεώστητης· β) Σε περίπτωση παροχής	
για αιτία που δεν επακολούθησε· γ) Σε περίπτωση παροχής για αιτία	
που έληξε· δ) Σε περίπτωση παροχής για αιτία παράνομη ή ανήθικη	
§ 56. Η αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού σε περίπτωση παρεμβολής τρί-	
του προσώπου.....	617
I. Εισαγωγικά.....	617
II. Γραμμική σχέση.....	618
1. Έλλειψη αιτίας σε μια από τις δύο σχέσεις.....	618
2. Έλλειψη αιτίας και στις δύο σχέσεις	619
III. Τριγωνική σχέση	619

1. Ανύπαρκτη ή ανίσχυρη η σχέση κάλυψης	619
2. Ανύπαρκτη ή ανίσχυρη η σχέση αξίας	620
3. Ανύπαρκτες ή ανίσχυρες και οι δύο σχέσεις	620

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

§ 57. Η ευθύνη του λήπτη	623
I. Υποχρέωση απόδοσης του πλουτισμού.....	623
1. Εισαγωγικά.....	623
2. Αυτούσια απόδοση.....	624
3. Απόδοση της αξίας του πλουτισμού	625
4. Απόδοση του ανταλλάγματος	626
5. Απόδοση των ωφελημάτων	628
II. Απόσβεση της υποχρέωσης απόδοσης.....	629
1. Εισαγωγικά.....	629
2. Άρση ή μείωση του πλουτισμού	630
3. Δαπάνες ή ζημίες που αίρουν ή μειώνουν τον πλουτισμό	630
α) Δαπάνες κτήσης· β) Δαπάνες ή ζημίες που σχετίζονται με τη διατήρηση του πλουτισμού	
III. Επαύξηση της ευθύνης του λήπτη.....	632
1. Περιπτώσεις	632
2. Έκταση της αυξημένης ευθύνης.....	633
§ 58. Η ευθύνη του τρίτου	635
I. Η ρύθμιση της ΑΚ 913	635
1. Περιεχόμενο και δικαιολογία της διάταξης.....	635
2. ΑΚ 913 και αρχή της αμεσότητας	636
II. Προϋποθέσεις της αξίωσης κατά του τρίτου	636
1. Αξίωση κατά του αρχικού λήπτη	636
2. Διοχέτευση του πλουτισμού σε τρίτο με χαρακτηριστική πράξη	636
3. Μη εξακολούθηση της ευθύνης του αρχικού λήπτη	637
III. Έκταση της ευθύνης του τρίτου	639

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΔΟΛΙΕΥΣΗ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΑ

§ 59. Η αδικοπρακτική ευθύνη	641
I. Βασικές έννοιες.....	642
1. Αδικοπραξία και αδίκημα.....	642
2. Υποκειμενική και αντικειμενική ευθύνη.....	642
II. Αδικοπρακτική και δικαιοπρακτική ευθύνη.....	643
1. Έννοιες	643
2. Διαφορές.....	643
α) Έκταση της ευθύνης· β) Απαιτούμενος βαθμός υπαιτιότητας· γ) Βάρος απόδειξης· δ) Παραγραφή· ε) Ευθύνη για τρίτα πρόσωπα	
3. Συρροή.....	644
III. Αδικοπρακτική και ποινική ευθύνη.....	646
IV. Συγκριτική επισκόπηση της αδικοπρακτικής ευθύνης	647
1. Εισαγωγικά.....	647
2. Γερμανική οικογένεια.....	648
α) Γερμανικό δίκαιο· β) Ελβετικό δίκαιο	
3. Ρωμανική οικογένεια	649
4. Αγγλοαμερικανική οικογένεια	650
α) Αγγλικό δίκαιο· β) Αμερικανικό δίκαιο	
§ 60. Προϋποθέσεις της αδικοπρακτικής ευθύνης	653
I. Εισαγωγικά.....	653
1. Φυσιογνωμία της ΑΚ 914.....	653
2. Προϋποθέσεις της ΑΚ 914.....	654
II. Ανθρώπινη συμπεριφορά	654
III. Παράνομη συμπεριφορά.....	655
1. Έννοια του παρανόμου	655
α) Υποκειμενική θεωρία· β) Αντικειμενική θεωρία	
2. Περιορισμός και διεύρυνση της έννοιας του παρανόμου.....	656
α) Περιορισμός· β) Διεύρυνση	
3. Το παράνομο κρίνεται από τη συμπεριφορά ή από το αποτέλεσμα της;.....	661
4. Παράνομη παράλειψη.....	662
α) Η παράλειψη ενέργειας επιβαλλόμενης από δικαιοπραξία· β) Η παράλειψη ενέργειας επιβαλλόμενης από τον νόμο· γ) Η παράλειψη ενέργειας επιβαλλόμενης από την καλή πίστη	

5. Αποκλεισμός του παρανόμου.....	663
α) Η αυτοδικία (ΑΚ 282)· β) Η συναίνεση του παθόντος· γ) Η σύγκρουση καθηκόντων· δ) Η επιτρεπόμενη διοίκηση αλλοτριών· ε) Άλλες περιπτώσεις που προβλέπονται στον ΠΚ ή σε άλλο νόμο	
IV. Υπαιτιότητα.....	665
V. Ικανότητα προς καταλογισμό.....	666
1. Έλλειψη ικανότητας προς καταλογισμό.....	666
2. Ευθύνη ακαταλογίστου.....	666
VI. Ζημία και αιτιώδης συνάφεια.....	667
VII. Βάρος επίκλησης και απόδειξης.....	667
§ 61. Περιεχόμενο της αδικοπρακτικής ευθύνης.....	669
I. Αποζημίωση.....	669
1. Έκταση.....	669
2. Δικαιούχος.....	670
3. Υπόχρεος.....	671
II. Αξίωση για παράλειψη και άρση της προσβολής.....	671
1. Έννοια.....	671
2. Η αξίωση για παράλειψη της προσβολής.....	672
3. Η αξίωση για άρση της προσβολής.....	672
III. Αποκατάσταση της ηθικής βλάβης.....	673
1. Εισαγωγικά.....	673
α) Έννοια ηθικής βλάβης· β) Δικαστική επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης	
2. Προϋποθέσεις επιδίκασης.....	674
α) Η τέλεση αδικοπραξίας (ΑΚ 932 εδ. α')· β) Η πρόκληση ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης	
3. Δικαιούχος.....	675
4. Υπόχρεος.....	677
5. Έκταση χρηματικής ικανοποίησης.....	677
α) Εύλογη χρηματική ικανοποίηση· β) Νομοθετικός καθορισμός ελάχιστου ποσού της χρηματικής ικανοποίησης	
6. Δικονομικά.....	679
§ 62. Θέματα της αδικοπρακτικής ευθύνης.....	681
I. Ανήθικη βλάβη (ΑΚ 919).....	683
1. Χρησιμότητα της διάταξης.....	683
2. Προϋποθέσεις εφαρμογής.....	684
α) Αντίθεση στα χρηστά ήθη· β) Πρόθεση	
3. Η ευθύνη για αποζημίωση.....	686

4. Περιπτώσεις εφαρμογής της ΑΚ 919.....	686
α) Αθέτηση συμβατικής υποχρέωσης· β) Δόλια παροχή εσφαλμένων πληροφοριών· γ) Παράβαση της αρχής της αναλογικότητας· δ) Εκμετάλλευση μονοπωλιακής θέσης· ε) Δόλια κτήση δεδικασμένου	
5. Αθέμιτος ανταγωνισμός.....	688
II. Δυσφημιστικές διαδόσεις.....	689
1. Σκοπός της ΑΚ 920 και σχέση με άλλες διατάξεις.....	689
2. Προϋποθέσεις εφαρμογής.....	690
α) Υποστήριξη ή διάδοση αναληθών ειδήσεων· β) Κίνδυνος για την πίστη, το επάγγελμα ή το μέλλον του προσώπου· γ) Γνώση ή υπαίτια άγνοια· δ) Ζημία και αιτιώδης συνάφεια	
III. Ευθύνη του προστήσαντος.....	691
1. Εισαγωγικά.....	691
2. Σχέση των ΑΚ 922 και 334.....	692
3. Προϋποθέσεις της ευθύνης.....	693
α) Σχέση πρόσκτησης· β) Η εξάρτηση ως στοιχείο της πρόσκτησης· γ) Αδικοπραξία του προστηθέντος· δ) Συνάφεια με την υπηρεσία	
4. Συνέπειες.....	698
IV. Ευθύνη του εποπτεύοντος άλλον.....	698
1. Εισαγωγικά.....	698
2. Προϋποθέσεις της ευθύνης.....	699
α) Υποχρέωση εποπτείας ανήλικου προσώπου ή ενηλίκου που έχει τεθεί σε δικαστική συμπαράσταση· β) Υπαίτια παραμέληση της εποπτείας· γ) Παράνομη πρόκληση ζημίας από τον εποπτευόμενο· δ) Αιτιώδης συνάφεια	
3. Συνέπειες.....	702
V. Θανάτωση προσώπου.....	702
1. Εισαγωγικά.....	702
2. Έκταση εφαρμογής.....	703
3. Νοσήλια και έξοδα κηδείας.....	703
4. Αποζημίωση για τη στέρηση διατροφής.....	704
α) Δικαιούχοι· β) Έκταση αποζημίωσης	
5. Αποζημίωση για στέρηση υπηρεσιών.....	707
6. Τρόπος καταβολής αποζημίωσης.....	707
7. Τρίτοι υπόχρεοι σε αποζημίωση.....	709
α) Η ρύθμιση της ΑΚ 930 § 3· β) Σχέση ευθύνης ζημιώσαντος και ευθύνης τρίτου	
VI. Βλάβη του σώματος ή της υγείας.....	711
1. Εισαγωγικά.....	711
2. Αποζημίωση του θύματος.....	712

α) Νοσήλια· β) Ζημία που έχει ήδη επέλθει· γ) Μελλοντικές στερήσεις· δ) Μελλοντική αύξηση δαπανών	
3. Αποζημίωση του έμμεσα ζημιωθέντος	714
4. Αναπηρία ή παραμόρφωση	714
5. Τρόπος καταβολής αποζημίωσης, τρίτοι υπόχρεοι σε αποζημίωση	715
VII. Παραγραφή της αξίωσης αποζημίωσης.....	716
1. Εισαγωγικά.....	716
2. Πενταετής παραγραφή	717
α) Γνώση της ζημίας· β) Γνώση του υποχρέου για αποζημίωση· γ) Δυ- νατότητα δικαστικής επιδίωξης	
3. Η εικοσαετής παραγραφή.....	719
4. Παραγραφή αξίωσης από αδικοπραξία που συνιστά και κολάσιμη πράξη.....	719
5. Ευθύνη για ό,τι περιήλθε	720
§ 63. Αστικά αδικήματα βάσει ειδικών νόμων	721
I. Εισαγωγικά: Νέες μορφές αδικοπραξιών	722
II. Ευθύνη του παρέχοντος υπηρεσίες	723
1. Εισαγωγικά.....	723
2. Η πρόταση Οδηγίας της 9ης Νοεμβρίου 1990	723
3. Προϋποθέσεις	724
α) Παροχή υπηρεσιών· β) Πταίσμα· γ) Παράνομο· δ) Ζημία· ε) Αιτιώ- δης σύνδεσμος	
4. Βάρος απόδειξης.....	728
5. Άρση ή μείωση της ευθύνης.....	728
III. Ευθύνη του ιδιοκτήτη εντύπου, τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού σταθμού.....	728
1. Εισαγωγικά.....	728
2. Προϋποθέσεις	729
IV. Ευθύνη από παράβαση του ν. 2472/1997 για την επεξεργασία δεδομέ- νων προσωπικού χαρακτήρα	730
1. Εισαγωγικά.....	730
2. Προϋποθέσεις νόμιμης επεξεργασίας	730
3. Αστική ευθύνη από την παράβαση του ν. 2472/1997.....	731
α) Παραβίαση του ν. 2472/1997· β) Γνώση ή υπαίτια άγνοια της πιθα- νότητας να επέλθει ζημία	
4. Έκταση ευθύνης.....	732
§ 64. Ευθύνη περισσοτέρων	734
I. Εισαγωγικά	734
II. Περιπτώσεις ευθύνης εις ολόκληρον	735

1. Κοινή πράξη.....	735
α) Συναυτουργία υπό ευρεία έννοια· β) Υπόλοιπες μορφές συμμετοχής στην πράξη· γ) Παραυτουργία· δ) Αναγκαία αιτιότητα· ε) Σωρευτική αιτιότητα· στ) Άλλες περιπτώσεις	
2. Παράλληλη ευθύνη.....	737
3. Διαζευκτική αιτιότητα.....	737
α) Τέλεση περισσότερων πράξεων από περισσότερα πρόσωπα· β) Οι ενέργειες των προσώπων να είναι πρόσφορες για την επαγωγή της ζημίας· γ) Η συμπεριφορά κάθε συμμετόχου να πληροί το πραγματικό μιας αδικοπραξίας με εξαίρεση μόνο την αποδεδειγμένη αιτιότητα· δ) Αδυναμία εξακρίβωσης ποιος από τους συμμετόχους προκάλεσε το ζημιόγono αποτέλεσμα ή σε ποιο ποσοστό συνέβαλε σε αυτό	
III. Η ευθύνη εις ολόκληρον.....	738
1. Έννοια και έκταση.....	738
2. Περιορισμός της ευθύνης ενός από τους υποχρέους.....	739
3. Συντρέχον πταίσμα του ζημιωθέντος.....	739
IV. Δικαίωμα αναγωγής.....	740
1. Εισαγωγικά.....	740
2. Κριτήρια επιμερισμού της ευθύνης.....	741
α) Πταίσμα· β) Αιτιότητα	
3. Παραγραφή της αξίωσης αναγωγής.....	742

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΥΘΥΝΗ ΑΠΟ ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

§ 65. Η ευθύνη από διακινδύνευση γενικά.....	743
I. Έννοια.....	743
II. Δικαιολογία.....	744
III. Νομική φύση.....	744
IV. Νομοθετική ρύθμιση.....	744
1. Περιπτώσεις του ΑΚ.....	745
2. Ειδικοί νόμοι.....	745
3. Αρρύθμιστες περιπτώσεις.....	745
§ 66. Περιπτώσεις ευθύνης από διακινδύνευση.....	747
I. Ευθύνη κατόχου ζώου.....	748
1. Εισαγωγικά.....	748
2. Προϋποθέσεις.....	748
α) Ζώο· β) Κατοχή· γ) Ζημία	
II. Ευθύνη από πτώση κτίσματος ή άλλου έργου.....	749

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγικά.....	749
2. Προϋποθέσεις	750
α) Κτίσμα ή άλλο έργο· β) Πτώση· γ) Ελαττωματική κατασκευή ή πλημμελής συντήρηση· δ) Ζημία	
3. Συνέπειες.....	751
III. Ευθύνη από αυτοκίνητο	751
1. Εισαγωγικά.....	751
2. Πεδίο εφαρμογής του ν. ΓΉΝ'/1911.....	752
α) Υπαγόμενα αυτοκίνητα· β) Κύκλος προστατευόμενων προσώπων	
3. Υπεύθυνοι	753
α) Ιδιοκτήτης του αυτοκινήτου· β) Κάτοχος του αυτοκινήτου· γ) Οδηγός του αυτοκινήτου	
4. Προϋποθέσεις	754
α) Αυτοκίνητο· β) Ζημία· γ) Ζημία τρίτου· δ) Λειτουργία του αυτοκινήτου· ε) Αιτιώδης συνάφεια	
5. Έκταση ευθύνης.....	755
α) Αποζημίωση· β) Ευθύνη του ιδιοκτήτη· γ) Περισσότεροι υπόχρεοι σε αποζημίωση	
6. Λόγοι απαλλαγής.....	757
α) Περιστατικό ανώτερης βίας (άρθρο 5 § 1 του ν. ΓΉΝ'/1911)· β) Η υπαιτιότητα του θύματος (άρθρο 5 § 1 του ν. ΓΉΝ'/1911)· γ) Το πταίσμα τρίτου προσώπου (άρθρο 5 § 1 του ν. ΓΉΝ'/ 1911)· δ) Ελάττωμα του αυτοκινήτου	
7. Κοινή υπαιτιότητα και κοινές ζημίες.....	758
8. Σύγκρουση περισσότερων αυτοκινήτων	758
IV. Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων	759
1. Εισαγωγικά.....	759
2. Προϋποθέσεις της ευθύνης.....	760
α) Προϊόν προερχόμενο από παραγωγό· β) Ελάττωμα του προϊόντος· γ) Ζημία· δ) Αιτιώδης συνάφεια	
3. Λόγοι απαλλαγής.....	762
4. Βάρος απόδειξης.....	763
5. Νομική φύση της ευθύνης του παραγωγού	763
6. Συνέπειες της ευθύνης	764
α) Έκταση της αποζημίωσης· β) Υπόχρεος· γ) Περισσότεροι υπόχρεοι σε αποζημίωση· δ) Λόγοι μείωσης ή άρσης της ευθύνης· ε) Απαλλακτικές ρήτρες	
7. Παραγραφή και αποσβεστική προθεσμία	765
8. Παράλληλη εφαρμογή διατάξεων	765

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΚΑΤΑΔΟΛΙΕΥΣΗ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ

§ 67. Η αγωγή διάρρηξης.....	767
I. Εισαγωγικά.....	768
1. Έννοια και σημασία της καταδολίευσης	768
2. Νομική φύση.....	768
3. Σχέση με άλλες διατάξεις	769
α) Μεταβίβαση περιουσίας ή επιχείρησης (ΑΚ 479)· β) Αντίθεση στον νόμο ή στα χρηστά ήθη· γ) Εικονικότητα· δ) Αδικοπραξία· ε) Πτωχευτική ανάκληση (άρθρα 41 επ. ΠτωχΚ)	
II. Προϋποθέσεις της αγωγής διάρρηξης.....	771
1. Απαλλοτρίωση	771
2. Εκ μέρους του οφειλέτη.....	773
3. Πρόθεση βλάβης των δανειστών (δόλος του οφειλέτη).....	773
4. Γνώση του τρίτου	774
α) Απαλλοτρίωση από επαχθή αιτία· β) Απαλλοτρίωση από χαρακτηρισική αιτία	
5. Αφερεγγυότητα του οφειλέτη	776
III. Υποκείμενα της αγωγής διάρρηξης	777
1. Ενάγων	777
2. Εναγόμενος	778
α) Τρίτος· β) Διάδοχος του τρίτου	
IV. Άσκηση της αγωγής διάρρηξης.....	780
V. Παραγραφή.....	780
§ 68. Τα αποτελέσματα της διάρρηξης.....	782
I. Η ενέργεια της διάρρηξης	782
1. Εισαγωγικά.....	782
2. Η ρύθμιση κατά τον ΑΚ.....	782
3. Η ρύθμιση κατά τον ν. 2298/1995	783
α) Οι νέες διατάξεις· β) Η άμεση ικανοποίηση του δανειστή	
II. Έκταση της ευθύνης του τρίτου	785
III. Περισσότεροι δανειστές.....	787
1. Περισσότεροι δανειστές του οφειλέτη.....	787
2. Περισσότεροι δανειστές του τρίτου.....	787
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	789
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ	823